

Domáci glasovi

Štev. 38.

Petek, 1. marca 1946

Leto 2.

SPANIJA IN FRANCO

Francova Španija je zadnja utrdba fašizma v Evropi! Iz vsega sveta prihajajo zahteve demokratičnih držav, ki pozivajo k rešitvi vprašanja Francove Španije. Samo glede načina, kako naj se zruši ta "trdnjava", se še niso zedinili. Vsekakor pa so na vseh konferencah - predvsem pa na potsdamski - potegnili jasno črto med svobodnim svetom in Franco, pa tudi med Franco in Španijo.

Kakšen pa je odnev teh zahtev demokratičnih držav v Španiji sami? Neki dopisnik "Daily Maila" je skušal najti odgovor na to vprašanje. Proučil je vse tozadevne pojave v Španiji in v svojem poročilu pravi tudi sledeče:

JEČA IN RAJ. "Vsak Španec - naj bo to v velikih mestih, kot sta Madrid ali Barcelona - usmeri pogled političnega opazovalca drugam.

V današnji Španiji ni ničesar absolutnega, ničesar določenega in predvsem ničesar enostavnega.

Vsako zapleteno vprašanje Španije, ki ga obravnavajo v Londonu, Parizu ali Washingtonu, izgleda v deželi sami popolnoma drugače. Oba pojma: ječa in raj, mejita tesno drug na drugega. V lepih izložbah vabijo najizbranejše delikatose - roznate šunke in najizbranejše sadje. Nekaj korakov dalje srečate skupino političnih ujetnikov, ki jih ženejo na delo. Marsikdo od teh - tako so mi pravili - je že 7 let oropan svobode.

Zdi se, da Franca vojaška intervencija tuje armade ne bo odstranila. Na drugi strani pa ni nobenega vzroka, iz katerega bi bilo možno sklepati, da bo Franco prostovoljno izročil oblast. Ta režim je zanje končni izid krvave, grenke in strastne vojne; za zmago je treba plačati visoko ceno.

Popolnoma izključena je torej možnost, da bi Franco svojo zmago in svoj režim postavil na kocko s svobodnimi volitvami.

REPUBLIKA ALI MONARHIJA? To vprašanje je morda možno rešiti tudi brez nasilja. Franco se bo sporazumel s prestolonaslednikom Don Juanom samo tedaj, če bo spoznal, da to ne pomeni ogrožanja njegovega režima. Posameznosti niso važne. Toda Franco ni samo diktator, temveč tudi ustanovitelj najmočnejše armade, ki jo je Španija kdajkoli imela. Ta šteje kakih 600.000 mož in nenavadno močna policija ji krije hrbet. Večina vojakov in skoraj vsi višji in nižji častniki so se bojevali v državljanski vojni proti republiki. Danes so dobro plačani, odlično opremljeni in v primeri z večino prebivalcev tudi dobro hranjeni.

Čez vso Španijo je razvita mreža novih kasarn, vojaških bolnic in drugih vojaških naprav. Težišče politične igre, ki se razvija danes v in okrog Francove Španije tvori torej armada. In ta faktor ne bo igral majhne vloge.

NEVARNA ILUZIJA. Neumno bi bilo misliti, da bi diktator, ko bi spoznal, da je položaj zanj brez izhoda, enostavno kapituliral in s tem odprl demokraciji vrata Španije. Tudi če bi hotel, tega ne bi mogel storiti. Razen Franca obstoji še cela vrsta, v Evropi sicer neznanih, zato pa nič manj častihlepni generalov; vsega

skupaj 500 - za tako izkrvavelo deželo skoraj neverjetno število. Teh 500 generalov ne bo kar tako pristalo na prostovoljni odstop Franca.

Zdi se, da je izhod iz vseh teh zapletenih vprašanj le nova državljanska vojna. Vendar pa se hoče večina obubožanega, opljačkanega in premalo hranjenega naroda izogniti temu. Vsi dobro vedo, da bi to pomenilo za desetletja naprej konec Španije in zato tudi ne podvzemajo nobenih takih akcij.

STALIŠČE OPOZICIJE. Opozicija je precej slabo organizirana in zato je njeno stališče znatno šibkejše, ker so vsi to spoznali. Razen tega si opozicijske stranke med seboj niso edine in celo v posameznih strankah samih vlada razdor. Primeren zgled zato so emigranti v Franciji, Mehiki in Angliji. Poleg tega pa obstoje v Severni Afriki še precej močne skupine bivše španske republikanske armade, ki gredo tudi svoja pota.

V Španiji obstoji nekaka podvrsta francoskih "makijev". V goratih pokrajinah, predvsem ob francoski meji, se še danes manjše skupine republikancev upirajo in so si vedno znaie preskrbeti orodje. Po večini so to pošteni in pogumni demokrati, ki pa so premalo številni, da bi pomenili za Franca kako nevarnost. Brez truda jih drži v šahu.

SOVRAŠTVO DO TUJCEV. Treba je upoštevati, da mnenje inozemstva, zah- teva po intervenciji in časopisni napadi proti današnjemu režimu v Španiji nimajo vedno pričakovane psihološkega učinka v deželi sami. Obenem z dogodki državljanske vojne je nastalo v Španiji znatno in deloma tudi upravičeno sovraštvo do tujcev. Posebni, ponosni značaj Španca reagira na alarmne klice somišljenikov čisto popolnoma drugače, kot se pričakuje.

Za rešitev sedanje španske krize obstoje različne možnosti: Franca bi lahko eden ali več generalov izpodrinili, seveda, če bi bila armada s tem sporazumna. S tem bi bila ustvarjena nekaka prehodna doba, ki bi bila podobna generalskim vladam v različnih evropskih državah. Ta doba bi lahko pripravila pot parlamentarni vladi.

Drugo možnost predstavlja pritisk iz inozemstva. Toda Franco bo odločil svojo oblast le, če bi prišlo do dejanskih ukrepov. Ni nujno, da bi ti ukrepi bili vojaškega značaja. Lahko bi bil to popoln gospodarski bojkot.

V tem slučaju bi trpelo špansko ljudstvo. In s tem spoznanjem je zaključen pogrešek polni krog okoli "Francove Španije"... (Weltpresse od 21. febr. 1946.)

KATOL. CERKEV V ZDRUŽ DRŽAVAH

Iz bolestnih početkov, majhna po številu svojih tedanjih vernikov, in sprejeta s puritanskimi predsodki, je katoliška Cerkev v Združenih državah stopala korak za korakom navzgor do svojega današnjega duhovnega položaja. Šele l. 1829 ji je bila z zakonom priznana enakopravnost z anglikansko Visoko cerkvijo. Tedanje slike ne morete danes več spoznati.

Danes obstoji v Združenih državah 310 različnih verskih družb. Med njimi je 25 baptističnih, 12 mennonističnih in 21 metodističnih družb, dalje 21 luteranskih, 16 evangelskih in 15 pravoslavnih.

Rimsko-katoliška cerkev, ki je štela l. 1944 23,419.701 duš - tu ni všteto 3,037.866 otrok, ki se vzgajajo v katoliški veri - je zdaleka največja verska skupnost. Za 4 in pol milijonov Judov sledi katoliški Cerkvi negro - baptistična cerkvena družba s 3 milijoni 782.464 vernikov, nato metodistična cerkev s 3,509.000 in "Southern - Baptist - Convention" s 2,700.000. "Protestant Episco-

pal Chrurch" šteje 1,286.612 somišljenikov, dočim je zadnja od velikih cerkvenih družb evangelska - luteranska sinoda z 1,192.552 člani.

O stetinah malih družb, vej in sekt niti ne bomo govorili.

NAJPREJ CERKEV, NATO ŠOLA. Najbolj je razvidna načrtnost v vzponu katoliške cerkve iz njenega odlično razvitega šolstva, ki se mu v vsaki občini posvetili prvo skrb, čim je bilo vse urejeno glede službe božje. Vse drugo: okras cerkve, cerkveni stolp itd. je prišlo pozneje. Najprej skrb za službo božjo in nato katoliško šolstvo!

Danes obstoji 224 kolegijev z 97.706 akademiki, 1.443 višjih katoliških šol, z 251.752 dijakov in 7.436 privatnih šol.

V 369 katoliških sirotišnicah oskrbujejo trenutno 65.000 sirot, v gradnji je še preko 100 katoliških otroških domov, kamor bodo dali sirote padlih. Od 225 katoliških hiralnic jih je več, ki morejo sprejeti tudi po nekaj tisoč oseb. 665 katoliških bolnic in 105 specialnih klinik vzdržujejo katoliške organizacije. Znatne denarne vsote se na razpolago za tehnične naprave, aparate, parke, garaže, avtokolone, knjižnice in cerkve.

WASHINGTON- SREDIŠČE. Najvažnejša organizacija katoličanov v Združenih državah je "National Catholic Welfare Conference" (Narodna katoliška družba za socialno skrbstvo), kratko NCWC imenovana. To je vrhovna organizacija vseh naporov za socialno skrbstvo katoličanov v Združenih državah, organizacija, ki šteje preko 20 milijonov odraslih članov in 3 milijone otrok. Široko razpredena mreža oddelkov in pododdelkov, ki obsegajo vse ameriške države, mesta in deželo, se razčleni spet v posamezne organizacije za združitve vsega katoliškega prebivalstva, vzgojo, socialno skrbstvo, pomoč priseljencem in drugo. Njeno središče je Washington.

Tisoči katoliških duhovnikov in desetisoči laikov so v službi karitativnega dela, ki ga vodi osrednja izvršna pisarna.

Tu naj povem, da mi je pred vojno nekoč dejal nek visok nemški NSV - funkcionar (nemške nac. organizacije za socialno skrbstvo), da ga je v l.1935 vodstvo NSV poslalo za eno leto v Združene države, da prouči organizacijo katoliškega socialnega skrbstva, katero so imenovali "najboljšo na svetu".

Izvršna pisarna NCWC se deli spet na oddelke za informacije, za pomoč priseljencem, "Narodno bratstvo krščanskega nauka"; podrejeni so ji tudi pisarna za publikacije, katoliški mladinski svet in oddelek katoliške akcije.

ČASOPISNA SLUŽBA NCWC-JA. Brez primere na svetu je tiskovni oddelek, čigar "News Service" ima dopisnike na vseh celinah in ki mu pošilja poročila cela armada časopisov. Ta tiskovna služba pa se omejuje izključno na vesti iz katoliškega in cerkvenega življenja, na kulturno politično področje, ter se izogiba vsaki dnevni politiki; obsežne oddajne in sprejemne naprave služijo poročevalski službi.

Oddelek za socialno akcijo obdeljuje vsa polja socialne delavnosti in ima odlične mednarodne zveze. V vseh mestih ima pododdelke za skrbstvo družinskega življenja, civilno vzgojo, socialno skrbstvo, počitniška potovanja, oddihe na deželi in okrevališča.

Poseben oddelek skrbi za laično organizacijo. Ta obsega v prvi vrsti "Narodni svet katoliških moških" in "Narodni svet za katoliške žene". Tema je podrejenih 5.700 laičnih družb.

Zgolj organizacijski značaj pri obeh svetih imata evidenčni urad in radijski oddelek, ki ima pogodbo z "National Broadcasting Corporation", ki ji stavlja na razpolago svoje veliko število oddajnih postaj za katoliško "Hour of Faith" (versko uro).

Oddelek "Katoliška akcija študentov" ima nalogo, da skrbi za pomoč študentov, njihovo vzgojo, izobrazbo, pouk in socialno

skrbstvo.

Prav kakor Cerkev, tako odklanja tudi NCWC vsako sodelovanje pri strankarskem življenju.

Zanimivo je, da imajo največ katoliškega prebivalstva prav mesta: Chicago, Philadelphia, Boston in Pittsburgh; tem sledijo St.Louis, Newark, Detroit, Brooklyn, Cleveland, Corpus Christi in Providence. Člani katoliških organizacij so tu predvsem delavci.

To je resnična katoliška akcija, ki je tukaj na delu s svojimi tisočimi društvi in uradi za vsa področja - šolstvo, karitativno polje, socialno delo itd., katerim stoje na razplogo poleg stalnih družb še specialni oddelki in strokovnjaki.

Zgornji članek je 23.febr. objavila "Die Furche", napisal ga je Dr.W.A. Tayenthal.

MMMMMMMM

IZ SLOVENIJE. Pred okrožnim sodiščem v Ljubljani so razpisali razprave proti: Kavčiču Alojzu in Umberto iz Trsta, zaradi sodelovanja z okupatorjem in ovadštva; dr.Vidmarju Vladimirju iz Ljublj., zaradi podpiranja tuje države; Pavlinu Vinku, Lavrič Janji iz Lj. zaradi sodelovanja z okupatorjem; Kregarju Karlu, Jeraju Francu, Okornu Stanetu, Gaspariju Miroslavu, Jagodiču Antonu, Kalanu Avgustu, Goriču Jožetu, Bahu Jožetu, Sitarju Alojzu in Zaviršku Antonu, vsi iz Ljubljane, zaradi članstva pri TOS-u in DOS-u, političnega sodelovanja z okupatorjem in ovadštva.

KOMISIJA ZA UGOTAVLJANJE VOJNEGA DOBIČKA v Ljubljani je razpravljala o vojnem dobičku "Jugostroja" d.z.o.o. iz Kranja: 54.000 Din; P.Majdič "Merkur" d.z.o.o. v Kranju: 1,647.596 dinarjev; tiškarna Slatnar iz Kamnika: 742.726 dinarjev in "Sava" d.z.o.o. iz Jesenic: 123.105 dinarjev.

V NOVOMEŠKEM OKROŽJU so izdali okoli 30.000 živilskih nakaznic preveč, kot so ugotovile okrajne skupščine. Ponekod so dobili popolne nakaznice celo mlinarji in trgovci, ki se jim je v skladiščih kvarila velika količina bele moke. V lažjih primerih so kršitelje strogo posvarili, medtem ko bodo o težjih spregovorila zadnje besede ljudska sodišča.

"LJUDSKA PRAVICA" SE PRITOŽUJE nad tem, da ljudstvo ni pokazalo pravega razumevanja za upravno politične tečaje. Tudi v tem leži vzrok mnogih upravnih napak, pejavov, zlorab in nepravilnosti pri delitvah raznih podpor, živilskih

nakaznic itd.

POROČILA OKRAJNIH SODIŠČ so v novomeškem okrožju izzvenela zelo suhoparno in politično izumetničeno. Pokazala so nepovezanost med sodniki in ljudstvom. Dpisnik "Ljudske Pravice" pravi, da se je posredovanje odvetnikov pokazalo kot nepotrebno in da ti podpirajo pravdarsko strast in nepotrebno raztegujejo kmečke pravde. Mnogi sodniki niso docemeli osnovnih značilnosti nove ljudske oblasti, katere čuvarji bi morali biti.

ZA REŠITEV VPRAŠANJA PREHRANE so vse okrajne skupščine sklenile, da bodo uvedle dolžnostne odkupe. Posebne komisije bodo odkupile hrano in živino povsod, kjer bo ta v previšku in bodo to nakazale tja, kjer vlada pomanjkanje.

KOMISIJA ZA UGOTAVLJANJE ZLOČINOV OKUPATORJA je objavila strogo tajno okrožnico generala Maria Roatte o operacijah v Sloveniji. Ta dokument so našli ob razsulu italijanske armade 1.1943 v armadnem vojaškem arhivu v Ljubljani. To okrožnico so poleg gen. Robotija dobili v roke samo še štirje drugi generali. Okrožnica daje navodila za ohranitev splošnega reda in miru. Okupacijska vojska se sme posluževati za doseg tega smotra vseh razpoložljivih sredstev kot n.pr. internacij, aretacij, zapiranj, uvedbe stroge osebne in prometne kontrole, poživcev, streljanja talcev itd.

PRED KRATKIM SO DELILI ZEMLJO turjaških grofov Auerspergov. Med 47 agrarnih interesentov so razdelili 50 ha zemlje.